

Motion

1983/84:2754

Lars Werner m. fl.

Det militära försvarets fortsatta utveckling, m. m. (prop.

1983/84:112)

Inledning

Vänsterpartiet kommunisterna har under allmänna motionstiden i januari 1984 lagt fram sina synpunkter och förslag rörande den svenska säkerhetspolitiken och det svenska totalförsvarets utveckling. Den linje som där redovisas har partiet konsekvent drivit under hela efterkrigstiden. Den karakteriseras av att svensk säkerhetspolitik aldrig kan få betraktas som enbart en militär fråga och att det svenska totalförsvaret måste stärkas. Det innebär att sårbarheten måste minskas både för det militära försvaret och framför allt när det gäller de civila delarna av totalförsvaret och därmed hela det civila samhället.

När det gäller det militära försvaret visar utvecklingen att den av vpk drivna linjen varit korrekt. Partiet har sedan lång tid varnat för att folkförsvarstanken, grundad på ett system med allmän värnplikt, inte låter sig förenas med dyrbara och utlandsberoende projekt i mångmiljardklassen, som inte kan anskaffas och hållas i gång utan ett alltmera intimt samarbete med framför allt USA. Det har främst gällt flygvapnet och särskilt den senaste olyckliga affären med JAS. Vpk har påpekat att JAS-systemet inte ryms inom de ekonomiska ramar som dragits upp för det militära försvaret om man inte skär ner värnpliktssystemet. Ett andra alternativ är naturligtvis att militäranslagen höjs. Det visar sig nu att regeringen tagit till litet av båda alternativen. Urholkningen och nedskärningarna inom den militära organisationen går framför allt ut över värnpliktssystemet och därmed uttunnas också folkförsvarstanken. Efter förhandlingar med den borgerliga oppositionen har regeringen dessutom beslutat om kraftiga höjningar av militäranslagen. Vpk kan inte godta någon av dessa åtgärder. Vi är villiga att acceptera, och har accepterat, mycket höga militärutgifter, som en utgångspunkt för den omstrukturering och omfördelning inom totalförsvaret som samtidigt föreslagits. Men den linje som den nu framlagda propositionen utpekar skärper och förvärrar problemen i dessa avseenden och måste därför avvisas.

Det militära försvarets fortsatta utveckling

Folkförsvarstanken måste återupprättas. Om det militära försvaret skall fylla den avskräckande funktion som är dess främsta och viktigaste uppgift, måste en eventuell angripare veta att motstånd kommer att göras över

hela landet. Det måste också stå klart att detta motstånd inte kan kämpas ner på några få dagar, utan att det kommer att ta tid och kosta insatser av stora resurser för att bryta det. Det måste likaledes vara klart att det svenska militära försvaret klarar av sitt eget underhåll och inte är beroende av så gott som omedelbara insatser utifrån för att kunna fortsätta att fungera.

Detta gör armén till den viktigaste komponenten i det militära försvaret. Flygvapnets och marinens roll bör minskas. Det gäller framför allt flyget där kraftiga nedskärningar måste genomföras. Som vpk tidigare påpekat behövs kanske något hundratal flygplan för att avvisa gränskränkningar under fred och neutralitet, men i ett verkligt krigsfall är flyget utslaget inom några få dagar oavsett om Sverige har 100 eller 250 flygplan. Den senare siffran är vad Sverige realistiskt kommer att orka med av ekonomiska skäl inom 10—15 år. Även marinens anslag behöver ses över och omfördelas. I den ubåtshysteri som sedan en tid dominerat all diskussion om den svenska marinen har en detalj, förmågan att lokalisera och bekämpa ubåtar, fått framstå som det enda avgörande. Också i detta fall är det mera fråga om dagsläget — de fredstida förhållandena. I händelse av krig har Sverige mycket begränsade möjligheter. De 250—270 mil kust som vårt land har finns det varken ekonomiska eller tekniska, för att inte tala om personella resurser, att "skydda". Uppenbarligen behöver marinen förbättra sin förmåga att upptäcka och bekämpa ubåtar, men det kommer inte att ha någon avgörande betydelse i ett krigsfall. Sverige kommer aldrig att kunna hindra undervattensfarkoster att ta sig in på ett flertal ställen och striden måste tas upp på land. Några "extra" anslag för ubåtsbekämpning är därför inte motiverade, marinen har tillräckligt med pengar under andra anslag.

När det gäller fredsorganisationen är det beklagligt att försvarsministern fortfarande inte kan föreslå några konkreta åtgärder i större organisatoriska sammanhang. På sikt måste uppdelningen i tre militära försvarsgrenar avskaffas. En första början bör göras fortast möjligt genom en sammanslagning av den centrala ledningen. Mycket dubbelarbete och förlamande skratänkande skulle därmed kunna avskaffas och ekonomiska vinster göras. Också på den regionala nivån och genom samordning av militära och civila instanser på det sätt som vpk tidigare föreslagit, kan stora vinster göras.

Den nedläggning av fredsförband och utbildningsanstalter som nu sker i allt snabbare takt har vpk däremot redan tidigare ställt sig kritiskt till. Det finns säkert i många fall motiverade och rationella faktorer som talar för sådana åtgärder. Men de bör då genomföras med sikte på den av vpk föreslagna försvarsstrukturen, ett folkförsvar baserat regionalt med så långt som möjligt lokal rekrytering och utbildning. De nu genomförda och föreslagna åtgärderna får rakt motsatt verkan. De har också tillkommit inte för att det i och för sig är nödvändigt att de genomförs just nu, utan

för att klara av den ovan påpekade motsättningen mellan ett värnpliktsförsvaret och ett försvar innehållande JAS och andra krigsmaskiner.

Mot den bakgrunden kan vpk inte gå med på att nedskärningarna av grundutbildningen vid MKV/KA 4 och andra inskränkningar i fredsoorganisationen på västkusten, som föreslås i propositionen, genomförs. Det är uppseendeväckande att, medan det talas om nödvändigheten att stärka incidentberedskapen mot u-båtskränkningar som något av det allra viktigaste, marinens kapacitet på västkusten nästan kan avskaffas i fredstid. Hotar inga ubåtskränkningar på västkusten?

JAS-projektet

JAS-projektet måste avbrytas. Nu kryper sanningen om kostnader och tekniska ofullkomligheter fram. Kostnaden är uppe i 34 miljarder kronor. Det är prisläget för februari 1983, varför ytterligare 3,5 miljarder kronor direkt kan adderas för att komma upp i dagens pris. Det visar sig nu också att den ram på 24,9 miljarder kronor som riksdagsbesluten 1981 och 1982 talade om aldrig har varit verklig. Den nuvarande ramen är 800 milj. kr. större och ändå räcker den inte till. Överbefälhavaren redovisar därför åtgärder som kan vidtas för att anpassa projektet till ramen, t. ex. minskad leveranstakt — det blir inga 140 plan till år 2000 och skolversionen slopas vilket inte har nämnts tidigare — beväpningen reduceras och det blir en dyrbar plattform utan tillräckliga vapen. Detta behöver man inte besluta om nu är överbefälhavaren och försvarsministern överens om. När får vi de slutgiltiga och definitiva beskederna om vad JAS-projektet egentligen innehåller och innebär? Eller skall svenska folket fortsätta att betala miljard efter miljard utan att få veta vad de egentligen betalar för?

Tekniken inger bekymmer. Den rörliga Rockwell-vingen som skulle bli så bra kom inte ens från ritbordet. Nu är det fråga om motorn. Dess konstruktion har kommit närmare sin slutliga lösning och en prototyp beräknas bli färdig 1984. Kontrakten är således skrivna och en första delserie av planer beställd, men vi vet inte med *säkerhet* om det finns en motor som fungerar.

Det talas om nya arbetstillfällen, men de flesta hittills redovisade är mest omflyttningar inom företagen i IG JAS och har litet samband med själva JAS-projektet. Med andra ord, de hade omflyttats eller tillkommit vare sig JAS byggts eller inte. Många andra oklarheter och ofullständiga redovisningar gör JAS-projektet till en skandal. När det samtidigt åter ut andra viktiga delar av totalförsvaret, utan att på något sätt stärka Sveriges säkerhet och självständighet, borde det stå klart för alla att det bästa vore att avföra det från det svenska militära försvarets dagordning.

Vissa beredskapsfrågor

Vpk motsätter sig bestämt att den militära ledningen, överbefälhavaren eller någon annan instans, får ökade befogenheter för att vidta beredskaps-höjande åtgärder. Tvärtom visar de nyligen inträffade händelserna i Karls-krona att den civila statsmakten behöver inskränka sådana befogenheter. Det är bra att försvarsministern avvisar överbefälhavarens framställning om att själv få inkalla hemvärnsförband eller repetitionsförband under juli månad eller beredskapsförband under annan tid.

Men försvarsministern bör också säga nej till begäran om att överbefäl-havaren får rätt att teckna frivilliga kontrakt med viss personal.

All erfarenhet av sådan frivillig personal från beredskapstiden under det senaste kriget och framåt visar att det oftast är människor av en viss typ som söker sådan frivillig kontraktsbindning. Det är *inte* folk från arbetar-klassen med dess värderingar av hur ett svenskt folkförsvar bör se ut som i första hand söker sig dit. Därför är det förvånande att i propositionen få läsa "att vår personella beredskap på ett selektivt sätt kan stärkas utan att gällande pliktlagar behöver utnyttjas" genom att sådana kontrakt kan skrivas. Att på dettasätt ge den militära ledningen tillgång till upp till 7 000 personer utan att den civila statsmakten skall kunna påverka besluten är otillfredsställande. Förslaget bör avvisas.

Ekonomiska resurser för det militära försvaret

Vid behandlingen av budgetpropositionen i januari godtog vpk en an-slagsnivå till det militära försvaret för budgetåret 1984/85 på nära 19 miljarder kronor. Det var lika med ramen enligt 1982 års försvarsbeslut och i prisläge februari 1983. Efter de nu genomförda förhandlingarna med den borgerliga oppositionen föreslår försvarsministern en utgiftsnivå på drygt 2 miljarder kronor mera. Det inkluderar då priskompensation till medelprisläget 1984/85. Vpk vidhåller sitt förslag från januari och föror-dar således att anslaget till det militära försvaret för budgetåret 1984/85 sätts till 18 935 692 000 kr.

Yrkanden

Med hänvisning till det framförda föreslås

1. att riksdagen med ändring av proposition 1983/84:112 beslutar att de i propositionen föreslagna förändringarna av fredsorga-nisationen vid MKV/KA 4 m. m. avslås,
2. att riksdagen med ändring av proposition 1983/84:112 beslutar att uttala sig för att JAS-projektet avbryts,
3. att riksdagen med ändring av proposition 1983/84:112 beslutar att uttala sig för att förslaget om att ge överbefälhavaren befo-

genhet att teckna kontrakt med frivilliga för viss tjänstgöring avslås,

4. att riksdagen med ändring av proposition 1983/84:112 beslutar att anslaget till det militära försvaret för budgetåret 1984/85 fastställs till 18 935 692 000 kr.

Stockholm den 4 april 1984

LARS WERNER (vpk)

BERTIL MÅBRINK (vpk)

C.-H. HERMANSSON (vpk)

OSWALD SÖDERQVIST (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk)

JÖRN SVENSSON (vpk)